

Jeg vil gerne fra starten i mit svar gøre et par grundlæggende betragtninger om rigsfællesskabet. Hvad er det egentlig, der bærer? Hvad er det egentlig, der holder os sammen – Danmark, Færøerne, Grønland? Ja, det ligger faktisk i selve navnet. Det er netop et fællesskab mellem Danmark, Færøerne og Grønland, et fællesskab, der hele tiden har evnet at tilpasse sig den ny tid.

Det, der dybest set binder os sammen, er jo ikke de enkelte lovparagraffer i lovgivningen, hjemmestyret. Det er noget helt andet, som ingen paragraf kan erstatte. Det, der bærer, det, der i dag som i går holder os sammen, og det, rigsfællesskabet dermed bygger på, er noget meget mere grundlæggende. Det er vores menneskelige, historiske og kulturelle bånd. Det er selvværdet, det er selvbestemmelsen i vores samfund, der bærer. Det er også den gensidige respekt for hinanden. Det er et fællesskab, der bygger på solidaritet, kort sagt.

Det er vigtigt, at man gør sig det klart, fordi vi en gang imellem er tilbøjelige til at glemme det, når bølgerne går højt under de politiske debatter her i Folketinget. Der opstår jo situationer i vores samarbejde gennem årene i rigsfællesskabets historie, som har givet anledning til drama, stort drama, vanskeligheder, konflikter, både her i Folketinget og imellem os i rigsfællesskabet. Det gør der uundgåeligt mellem vore samfund, og dog – og dog – forekommer det mig at være færre konflikter, end vi ser det i andre dele af verden.

En ting er i hvert fald sikkert: Vi har trods alt en evne til at løse op for diskussioner og løse konflikter inden for rigsfællesskabet på en bedre måde, end man ser det andre steder i verden. Det er også derfor, der er så stor international interesse om vore hjemmestyreordninger, hvordan vi samarbejder inden for rigsfællesskabet.

Hjemmestyreordningerne bygger på en lov med indbygget fremtid. Det er meget afgørende, at vores samfund har vist evne til at omsætte den grundtanke i praksis, for der er faktisk i hjemmestyreordningerne indbygget en dynamik, der har til formål at tage højde for en løbende overførelse af områder til selvstyre. Princippet i hjemmestyrelovene er jo, at der overføres kompetence og ansvar fra danske politiske og administrative myndigheder til hjemmestyret i Grønland og på Færøerne, og det princip har vi faktisk fulgt i det store og hele i overensstemmelse med det tempo, som

Grønland og Færøerne i virkeligheden har ønsket det.

Gennem de senere år er således overført nye områder til Grønlands selvstyre. Lad mig blot som eksempel nævne overførelsen af sundhedsvæsenet i 1992, telekommunikation mellem Grønland og omverdenen i 1997, råstofforvaltningen her i 1998.

For Færøerne gælder en tilsvarende udvikling, hvor nye områder er overført til Færøernes selvstyre. Det seneste eksempel er aftalen af 10. juni i år, der betyder, at Færøernes realkredit overgår til hjemmestyret. Også teleområdet i 1997 og råstofferne i undergrunden i 1992 er eksempler på nyere overtagerelser.

Den samlede status i dag er, at Grønland og Færøerne selv har ansvaret for de områder, der berører borgernes dagligdag: den økonomiske politik, skatter og afgifter, fiskeri, socialforsorg, arbejdsmarkedspolitik, undervisning, sundhedsvæsen, miljøbeskyttelse, fredning – for at nævne de vigtigste.

Vi har ét område, som berører hele rigsfællesskabet og hele riget. Det er forholdet til udlandet og til forsvaret. Det er et område, vi er fælles om. Også her forudser hjemmestyre rammerne et samarbejde, som betyder, at vi gennem de senere år har kunnet modernisere og forny os også på dette felt.

Som jeg allerede har antydnet, har det mangeårige samarbejde naturligvis også haft perioder, hvor der er opstået debat og drama, som oftest når begivenheder uforudset har ramt os fra vores historie eller er kommet til os som følge af den økonomiske udvikling. Jeg tænker eksempelvis på den ny historieskrivning om Thulebasen i Grønland, og jeg tænker på den økonomiske krise, det færøske samfund har været igennem i slutningen af 1980'erne og i begyndelsen af 1990'erne.

Jeg nævner bevidst disse to eksempler, hovedeksemplerne, for at understrege, at vi trods alt er kommet igennem med løsninger, som begge parter har kunnet acceptere, selv om det var ekstremt følsomme områder for vore befolkninger.

Også med henblik på at forbedre vores samarbejde har jeg som bekendt taget initiativ til årlige rigsmøder, hvor lagmanden og landsstyreformanden og jeg selv kan mødes uformelt og frit drøfte spørgsmål, der ligger os på sinde dels i hver af vore dele af rigsfællesskabet, dels som helhed.